

4η Διδακτική Ενότητα

Ο πρωταγόρειος μύθος: η διανομή των ιδιοτήτων στα ζώα

Κείμενο αναφοράς: Πλάτων, Πρωταγόρας 320c-321b

Ετυμολογικά και ομόρριζα στη νέα ελληνική

• **γένη, γενέσεως, γένος, ὀλιγογονίαν, πολυγονίαν, γένει < γί(γ)νομαι (< γι-, ενεστωτικός αναδιπλασιασμός + θ. γεν-, με συγκοπή γν- + -ομαι. θ. γεν-, γον-, γεν + πρόσφυμα -ε- > γενη-):** γέννηση, γενεά, γενιά, γενέτειρα, γενετήσιος, γενέθλιος, γηγενής, εγγενής, συγγενής, γενικός, γόνος, γονέας, γονικός, γονίδιο, γόνιμος, γονιμότητα, υπογονιμότητα, νεογνό, γνήσιος.

• **εἶμαρμένος < μείρομαι:** μέρος, μερίδα, μερίδιο, μερικός, μερτικό, μέρισμα, απόμερος, παράμερος, ανωμερίτης, κατωμερίτης, επιμερισμός, καταμερισμός, μοίρα, μοιραίος, ἄμοιρος, δύσμοιρος, κακόμοιρος, μεμψήμοιρος, μοίραρχος, μοιρολό(γ)ι, μοιρολάτρης, μοιρολατρικός, μοιρασιά, μοίρασμα, μοίραρχος, μοιρογνωμόνιο, μόριο, συμμορία.

• **μείξαντες < μείγνυμι:** μείγμα, μείξη, μ(ε)ικτός, πρόσμειξη, ανάμ(ε)ιξη, ανάμ(ε)ικτος, σύμμιξη, σύμμικτος, επιμιξία, αμιομιξία, μιγάς, αμιγής.

• **κεράννυται < κεράννυμαι:** κέρασμα, κράμα, κράση, κρασί, κρατήρας, ἀκρατος, εὐκρατος, ἀκέραστος.

• **ἄγειν < ἄγω (ρίζα ἄγ-):** αγωγή, αγωγός, παραγωγός, δημαγωγός, προσαγωγός, νηπιαγωγός, αγώνας, άγημα, άξονας, απαγωγή, συναγωγή, διαγωγή, εισαγωγέας, αρχηγός, στρατηγός, λοχαγός, ξεναγός, άμαξα, παρείσακτος, πλοηγός, ξεναγός, λοχαγός, χορηγός, σύναξη, υδραγωγείο, άξονας.

• **προσέταξαν < πρὸς + τάττω(σσω):** τάγμα, διάταγμα, πρόσταγμα, σύνταγμα, διαταγή, επιταγή, προσταγή, συνταγή, υποταγή, νομοταγής, άτακτος, απότακτος, ανυπότακτος, ανάταξη, παράταξη, σύνταξη, ένταξη, πρόταξη, επίταξη, μετάταξη, ανακατάταξη, αταξία, (αρχι)συντάκτης, συντακτικό, επιτακτικός, τακτός.

• **νεῖμαι, νείμαντος, νέμων, ἔνεμεν < νέμω:** νομός, νόμος, νομικός, νομική, νομαδικός, νέμεση, νόμισμα, νομισματικός, διανομέας, διανομή, κατανομή, απονομή, αστυνομία, αστυνομικός, αστυνόμος, τροχονόμος, αγορανομία, παρανομία, παράνομος, υπόνομος, ανομία, δασονομία, δασονόμος, οικονομία, οικονόμος, χειρονομία, αυτονομία, αυτόνομος, ταξινόμηση, εξοικονόμηση, νομοθέτης, νομοθεσία, νομοσχέδιο, νομοταγής, νομομαθής, νομάς.

• **ἐπίσκεπαι < ἐπὶ + σκοπέω-ω:** σκοπός, σκοπία, σκόπιμος, σκόπελος, σκέψη, σκεπτικός, σκεπτικισμός, απερίσκεπτος, αυτοσκοπός, κερδοσκοπός, οίωνοσκοπός, καιροσκοπός, ωροσκοπός, άσκοπος, επίσκοπος, κατάσκοπος, πρόσκοπος, ανασκόπηση, βιντεοσκόπηση, επισκόπηση, προεπισκόπηση, δημοσκόπηση, βυθοσκόπηση, ακτινοσκόπηση, βολιδοσκόπηση, κερδοσκοπία, κατασκοπία, τηλεσκόπιο, περισκόπιο, στηθοσκόπιο, μικροσκόπιο, ωροσκόπιο, σκοποβολή, σύσκεψη, συνδιάσκεψη, περίσκεψη, επίσκεψη, επισκέψιμος, σκεπτικιστής.

• **πείσας < πείθω:** πειθήνιος, πειθαναγκασμός, πιθανός, πιθανότητα, πίστη, πιστός, πειστήριο, πειστικός, πειθαρχία, πεισιθανάτιος, πείσμα, πεισματάρης.

• **προσῆπτεν < πρὸς + ἄπτω:** αφή, επαφή, συναφής, συνάφεια, απτός, απίδα, απμαχία, απίκορος, σύναψη, επισύναψη, έξαψη, άναμμα, προσάναμμα, αναπτήρας, απθώδης.

• **διδούς < δίδωμι (θ. δω- και δο- με ενεστ. αναδιπλασιασμό δι- και κατάληξη -μι):** δόση, παράδοση, έκδοση, μετάδοση, δοσολογία, δοσίλογος, μισθοδοσία, λογοδοσία, ηλεκτροδότηση, σηματοδότης, δότης, αιμοδότης, καταδότης, εκδοτικός, αποδοτικός, ενδοτικός, μεταδοτικός, δώρο, δωροθέτης, δωρεά, δωροδοκία, ανέκδοτος, παραδοτέος.

• **εὐμάρεια < επίθ. εὐμαρής < εὖ + μάρη (= χέρι).**

• **ἀμφιεννύς < ἀμφιέννυμι < ἀμφι + ἔννυμι/ἐννύω:** άμφιο, άμφίεση, μεταμφίεση, μάτιο, ματιοθήκη.

• **ἰοῦσιν < εἶμι/ἔρχομαι:** ερχομός, έλευση, προσέλευση, διέλευση, ελευθερία, ανεξίτηλος, ισθμός, εισιτήριο, εξιτήριο, προσηλυτισμός, προσιτός, ιταμός, αμαξιτός.

• **οἰκεία < οἶκος:** οίκημα, οίκηση, ιδιοκατοίκηση, διοίκηση, συγκατοίκηση, μετοίκηση, οικία, κατοικία, μονοκατοικία, πολυκατοικία, συνοικία, αποικία, παροικία, ένοικος, περίοικος, κάτοικος, συγκάτοικος, μέτοικος, οικισμός, οικιστικός, αποικισμός, αποικιστικός, οικοδεσπότης, οικογένεια, οικότροφος, οικόπεδο, οικοσκευή, οικόσημο, οικονομία, οικόσιτος, οικουμένη, οικολογία, οικόσημο.

• **βορά < βιβρώσκω:** βρώση, αιμοβόρος, σαρκοβόρος, χρονοβόρος, βάραθρο, βρόγχος, βρογχίτιδα.